

КОМУНІКАТИВНА СИТУАЦІЯ ОСВІДЧЕННЯ В КОХАННІ В АНГЛОМОВНОМУ МАТРИМОНІАЛЬНОМУ ДИСКУРСІ

У статті йдеться про комунікативну ситуацію освідчення в коханні в англомовному матримоніальному дискурсі та її прагмалінгвістичні особливості.

Ключові слова: *комунікативна ситуація, освідчення в коханні, матримоніальний дискурс.*

В статье речь идет о коммуникативной ситуации признания в любви в англоязычном матримониальном дискурсе и ее прагмалингвистические особенности.

Ключевые слова: *коммуникативная ситуация, признание в любви, матримониальный дискурс.*

The article deals with the communicative situation of declaration of love in the English matrimonial discourse and its pragmalinguistic peculiarities.

Key words: *communicative situation, declaration of love, matrimonial discourse.*

Формування нової лінгвістичної парадигми у другій половині ХХ ст. спричинило появу ряду дисциплін, у центр уваги яких покладено дослідження мовної діяльності. Серед цих дисциплін можна виділити і прагмалінгвістику, що вивчає мову як “знаряддя соціальної дії і взаємодії” [1: 3] у конкретних ситуаціях спілкування. Такий підхід дозволяє глибоко розкрити особливості вербальної комунікації з урахуванням різних чинників процесу спілкування.

Сучасна лінгвістика орієнтована на аналіз загальних законів і специфіки перебігу процесу комунікації залежно від різних умов спілкування, структури мовних кодів, взаємодії вербальних і невербальних засобів передачі інформації, що дозволяє дослідити функціонування мови на тлі діючих у мовленнєвому спілкуванні соціальних, етнічних і психологічних факторів[2: 1].

Метою дослідження в даній статті є комплексний опис прагмалінгвістичних особливостей комунікативних ситуацій освідчення в коханні в англomовному матримоніальному дискурсі.

Кохання як складний та багатовимірний феномен психічного, емоційного життя людини має високий аксіологічний статус у багатьох гуманітарних та негуманітарних дисциплінах: філософії, релігієзнавстві, етиці, естетиці, літературній критиці, мистецтвознавстві, психології, антропології, соціології, політології та багатьох інших[3: 3].

Зацікавленість лінгвістів феноменом кохання можна пояснити тим, що етнічно-культурне відображення емоцій у мові, співвідношення універсального та етно-специфічного в уявленнях про почуття належать до популярних, але не повністю висвітлених питань у лінгвістиці.

Кохання – почуття глибокої сердечної прихильності до особи іншої статі [4].

Згідно з прагмалінгвістичними уявленнями комунікативна ситуація представляє собою конкретну ситуацію спілкування, в яку входять наступні компоненти: адресат та адресант, мотив, наміри, місце та час [5: 8]. В комунікації як соціально обумовленій діяльності ситуація займає важливе місце – з нею пов'язана проблема ситуативного варіювання комунікації.

Об'єктом дослідження виступає англomовний матримоніальний дискурс, а предметом статті є прагмалінгвістичні особливості комунікативної ситуації освідчення в коханні.

Міжособистісне спілкування виступає необхідною умовою буття людей, без якої неможливе повноцінне формування особистості. Цей вид спілкування припускає таку взаємодію людей, за якої вони пізнають один одного, вступають

у ті чи інші взаємини, розкриваючи один перед одним свої емоційні світи, виявляючи істотні особистісні характеристики. Таке саморозкриття і проникнення у внутрішній світ партнера по комунікації можливе тільки у площині інтимно-особистісного спілкування, до якого відноситься і комунікація людей, які відчують почуття любові. Любов до іншої людини виступає як “найперша найгостріша потреба людини” [6: 317] і є тим дзеркалом, у якому проявляється справжня сутність людини[2: 3-4].

Спілкування чоловіка та дружини відноситься до сімейного спілкування, яке характеризується щирістю та довірливістю, а освідчення в коханні припускає вираження найпотаємніших почуттів й обов'язково маркується емоційною забарвленістю. Під час комунікативного акту освідчення в коханні мовці використовують різноманітні мовленнєві тактики.

В ситуаціях побутового спілкування, до якого відноситься і матримоніальний дискурс, діють одні мовленнєві тактики, а в діловій сфері – зовсім інші. Мовленнєва стратегія – це загальний план чи вектор мовленнєвої поведінки, що виражається у виборі системи продуманих мовцем поетапних мовленнєвих дій; лінія мовленнєвої поведінки, яка прийнята на основі розуміння комунікативної ситуації в цілому й направлена на досягнення кінцевої комунікативної цілі (цілей) в процесі мовленнєвого спілкування. Кожна мовленнєва стратегія характеризується певним набором мовленнєвих тактик. Мовленнєва тактика – це конкретний мовленнєвий хід в процесі виконання мовленнєвої стратегії. Реалізація сукупності послідовності мовленнєвих тактик слугує забезпеченню досягнення комунікативних цілей мовленнєвого спілкування[7: 6].

Особливістю комунікативної ситуації освідчення в коханні в матримоніальному дискурсі є те, що комуніканти виконують даний комунікативний акт не вперше як прості закохані, тому комунікативні тактики дещо інші. Освідчення в коханні поєднує два аспекти : стереотипність мови мовців та надзвичайну експресивність і креативність, які не можуть не

відбиватися на лексико-синтаксичних особливостях даної комунікативної ситуації.

Лексична одиниця «love» в поєднанні з хезитативною конструкцією питального речення підсилюють вияв емоцій в комунікативній ситуації освідчення в коханні. Прикладом є розмова чоловіка та дружини, в якій чоловік запевняє свою другу половинку в своїх почуттях.

"Do you believe I'll always love you?" he asked softly.

She bent her head down. And then answered, "I think so. "

He put his arm around her and said firmly, "You believe it. Take it as an article of faith. I love you more than life. "(Erich Segal)

Для більшої переконливості мовець використовує імперативну конструкцію *"Take it"* разом зі словом, що позначає емоції *"faith"*. Учасник комунікативної ситуації використовує інтенцію з порівнянням гіперболізованого спрямування *"I love you more than life"*. Вербальні компоненти підсилюються невербальними засобами комунікації *He put his arm around her*. Паралінгвістичні засоби часто несуть набагато більше навантаження в передачі психологічного змісту спілкування. Обличчя людини, її жести, міміка, загальний стиль експресивної поведінки, хода, звичні пози, просторова орієнтація стосовно партнерів, а також поєднання цих факторів – усе це має певний соціально-перцептивний зміст і несе інформацію про її внутрішні стани і характеристики[2: 8].

В ситуаціях освідчення в коханні комуніканти використовують прийоми вживання емоційно-оціночної лексики. Прикладом виступає інтенція чоловіка по відношенню до своєї дружини.

"You ought to know by now that you are the only woman in the world for me."(W.S.Maugham)

В даному комунікативному акті мовець не експлікує своє почуття за допомогою лексичної одиниці «love», натомість він використовує емоційно-оціночну лексику *«the only woman»* у поєднанні з модальним дієсловом обов'язковості *«ought»* та конструкцію прийменник + особовий займенник *«for*

те». Саме за допомогою цих прийомів відбувається освідчення в коханні. Використання емоційно-оціночної лексики в комунікативній ситуації освідчення в коханні ускладнюється вживанням звертання. Особливість функціонування звертання полягає в тому, що воно насамперед указує не на обопільне, а на одностороннє ставлення мовця до адресата. У цьому випадку переважають номінації емоційного й оціночного ряду. Звертання у формі імені власного на тлі соматичного контакту часто крім апелятивної функції є засобом вираження почуттів комуніканта, тобто виконують функцію освідчення в коханні [2: 7].

"I love you, Alice," he murmured, frowning and serious, drawing her more closely into his tender arms. "You are beautiful..." (A. Howard)

В даному прикладі мовець використовує спочатку інтенцію зі звертанням й освідченням «*I love you, Alice*» і лише потім фразу з емоційно-оціночною лексикою «*You are beautiful*». Така почерговість в освідченні говорить про нагнітання засобів експресивності, відображення тієї виняткової важливості, яку відіграє в житті людини освідчення в коханні.

Звертання одного з членів подружжя до іншого з використанням його ситуативної ролі «husband\wife» разом з особовим займенником «*my*» підсилює емоційність комунікативної ситуації освідчення в коханні.

"I love you, my husband," she answered him simply. "I want you to love me."... "Tom...Tom, I love you with all my heart." (A. Howard)

Мовець в одному прикладі використовує два види повтору : двічі повторюється звертання у формі власного імені «*Tom...Tom*» та інтенція «*I love you*». Повтори в комунікативній ситуації освідчення в коханні використовуються для більшої експресивності та образності. Однією з тактик в комунікативній ситуації освідчення в коханні є вживання слів зі значенням граничної узагальненості, які представлені в поданому прикладі. «*I love you with all my heart*».

В англomовному матримоніальному дискурсі комунікативна ситуація освідчення в коханні характеризується поряд з використанням звертання у формі власного імені й звертання до вищих божественних чи міфічних сил.

"I love you, Alice, God, how I love you." (A. Howard)

Лексична одиниця «God», яку трактують як творець, що створив світ і керує ним та вчинками людей [8], є проявом найбільшого блаженства й, в той же час, інтимності. Комунікативна ситуація освідчення в коханні підсилюється використанням повтору інтенції «*I love you*» та займенника «*how*», який створює окличну конструкцію «*How I love you*».

Імпліцитність освідчення в коханні проявляється у правильному підборі лексичних одиниць. Як приклад розглянемо комунікативний акт, в якому чоловік говорить дружині про свої почуття, не вживаючи стереотипної конструкції «*I love you*».

"An' I've missed you, sweetheart," he told her, "I allus miss you. Every bloody minute I'm away!" (J. Cox)

Звертання у формі ласкаво-пестливої лексики «*sweetheart*», слово зі значенням граничної узагальненості «*allus*», повтор дієслова, що має емоційне забарвлення «*miss*» - все це слугує імпліцитному вираженню кохання одного з членів подружжя до іншого. В даній комунікативній ситуації важливу роль також відіграє використання вульгаризму «*bloody*». Іntenція «*Every bloody minute I'm away!*» має свою прагматику. Чоловік називає кожену хвилину, яку він проводить поза домом, тобто не разом зі своєю дружиною, безцільною. Отже, саме за допомогою поєднання таких прийомів відбувається комунікативна ситуація освідчення в коханні.

Конструкція з негативними частками часто несуть в собі негативне забарвлення, але в комунікативній ситуації освідчення в коханні трапляються такі комунікативні акти, в яких саме за допомогою заперечення есплікується прояв почуттів.

"You have no idea how I love you, how happy you have made me; happy..." (A.Howard)

В даному прикладі негативна частка «no» вказує на глибину почуттів мовця. «*You have no idea how I love you*». Лексема, що позначає емоції «*happy*», використовується як контекстуальний синонім лексичної одиниці «*love*» й тим самим слугує доказом вираження щирості почуттів. Комунікативна ситуація освідчення в коханні в матримоніальному дискурсі інколи мають на меті не лише експлікувати почуття кохання комунікантів та виразити емоції і переживання, що супроводжує мовленнєвий акт освідчення в коханні. Прагматикою комунікативної ситуації освідчення в коханні може бути заспокоєння чи утішання мовця, або й зовсім переривання мовленнєвого акту.

Прикладом є розмова чоловіка і дружини, в якій чоловік намагається за допомогою свого освідчення в коханні дружині змінити тему розмови. Іntenція «*I love you*» супроводжується паралінгвістичними засобами, а саме жестами «*He bent his head down to kiss her forehead*».

He bent his head down to kiss her forehead. "Yes. I love you," he said. "Now, go to sleep." (K. O'riordan)

Отже, комунікативна ситуація освідчення в коханні належить до мовленнєвих ситуацій, що регулюють міжособистісні відносини. Почуття любові – це ледве не єдине на даному етапі розвитку соціуму родове почуття людини. Найважливіша властивість у досліджуваному почутті – це двоцентричність кохання, рівновага своїх і чужих інтересів, ставлення до коханої людини як до самого себе. Процес комунікації між чоловіком і дружиною в досліджуваній комунікативній ситуації припускає щире, довірче спілкування, детерміновані ззовні (метою, умовами, ситуацією, стереотипами) і зсередини (індивідуальністю, настроєм, відношенням до партнера) [2: 9]. Вплив на партнера по комунікації на рівні вербального коду спілкування здійснюється за рахунок використання так званих мовленнєвих тактик, до яких належать використання лексичної одиниці «*love*», емоційно-оціночних лексем, слів зі значенням граничної узагальненості, звертання, повторів, паралінгвістичних засобів.

Перспективою дослідження може стати вивчення комунікативної ситуації проявів почуття любові в парентальному дискурсі.

Література

1. Сусов И. П., Аристов С.А. Коммуникативно – когнитивная лингвистика и разговорный дискурс [Электонный ресурс] / И. П. Сусов, С. А. Аристов – saristov@uos.de, 1999. – 11с (<http://homepages.tversu.ru/~susov/Aristov.htm>)

2. Кушнір Н. О. Вербалізація чуттєвих інтенцій у російському діалогічному мовленні (на матеріалі комунікативної ситуації “освідчення в коханні”) : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : спец. 10.02.04 «Германські мови» / Н.О.Кушнір. – Київ, 2005. – 20 с.

3. Огаркова Г. А. Вербалізація концепту *кохання* в сучасній англійській мові: когнітивний та дискурсивний аспекти : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : спец. 10.02.04 «Германські мови» / Г.А.Огаркова. – Київ, 2005. – 19 с.

4. <http://www.slovnyk.net>

5. Уткина И. В. Локально - темпоральный компонент коммуникативной ситуации в военной учебно-профессиональной сфере речевого общения : автореферат дис. на уч. степень канд. филол. наук : спец. 10.02.21 «Прикладная и математическая лингвистика» / И. В. Уткина. – Тверь, 2006. – 21 с.

6. Рубинштейн С. Л. Проблемы общей психологи / С.Л.Рубинштейн . – М. : Педагогика, 1976. – 416 с.

7. Сковородников А. П. О необходимости разграничения понятий «риторический прием», «стилистическая фигура», «речевая тактика», «речевой жанр» в практике терминологической лексикографии / А. П. Сковородников // Риторика-Лингвистика. Вып. 5: сб. статей. Смоленск : СГПУ, 2004. – С. 5-11.

8. <http://www.economicexpert.com/a/Mana.htm>.

Ілюстративний матеріал

1. Cox J. Her Father's Sins / J.Cox. – London : Mackays of Chatham plc, 1987. - 278 p.

2. Howard A. Painted Highway / A. Howard. – London : Hodder and Stoughton, 2003. – 442 p.

3. Maugham W.S. Theatre / W.S.Maugham. – Vinnizja : Nova Knyha, 2002. – 312 p.

4. Segal E. Man, Woman and Child / E.Segal. – N.Y. : Harper & Row, Publishers, Inc., 1980. – 576 p.

5. O'riordan K. Involved / K. O'riordan. – London : Harper Collins Publishers, 1995. – 202 p.

Бровкіна, О.В. Комунікативна ситуація освідчення в коханні в англomовному матримоніальному дискурсі [Текст] / О.В. Бровкіна, С.В. Баранова // *МОВА І КУЛЬТУРА*. (Науковий журнал). – К. : Видавничий дім Дмитра Бураго, 2010. Вип.13. – Т. II (138). – С. 42-47.